MYKOLOGIA

ROČNÍK VII. ČÍSLO 6.

Leptoporus imberbis *(BULL.) QUÉL.* a Trametes serialis *FR.*

Dr. ALBERT PILÁT.

Na připojených dvou barvotiskových tabulích zobrazil mistr *DVOŘÁK* zajímavou dvojici druhů chorošů, které jsou nejen pozoruhodné svým rozšířením, nýbrž i svou velikou měnlivostí, která zvláště u druhu prvního jest velmi značná, ba až překvapující. Tato theoretická pozoruhodnost jest doplňována i zajímavostí praktickou, neboť oba tyto druhy představují dva dosti nebezpečné ničitele dřeva užitkového a sice první druh dřeva stromů listnatých, kdežto druhý zase jehličnatých.

Leptoporus imberbis jest prostředně veliký druh, jehož poměrně tenké klobouky dosahují šíře od 5 až do 15 cm. Jest to jeden z nejvíce měnlivých druhů, čehož přirozeným následkem jest jeho bohatá synonymika. V literatuře ještě dnes bývá uváděn pod různými jmény. Nejhojněji setkáváme se se jmény *Polyporus fumosus (PERS.) FR.*, *Polyporus salignus FR.*, *Polyporus Holmiensis FR.*, *Polyporus pallescens FR.* a *Polyporus albus FR.* sensu *QUÉLET.* Plodnice jsou ohrnuté, po straně k substrátu přirostlé, hustě střechovité, dohromady splývající a effusoreflexní kolonie vytvářející, buď široce přisedlé nebo k basi zúžené, jemně chlupaté pak olysávající, bledě žlutavě hnědavé, nečisté bledě osmahle hnědé, pak namnoze vybledající, krémově nažloutlé, bledé nebo slámové, nekruhaté nebo spoře a málo znatelně kruhaté. Rourky bělavé, oddělené od tramy tenkou vrstvou tmavších a hustě spletených hyf, která na průřezu plodnicí jeví se jako černá čára, oddělující vrstvu rourek od tramy. Jednou jest tato nápadná, jindy se skoro ztrácí, vždy ji však můžeme při bedlivějším prozkoumání plodnice zjistiti zcela bezpečně. Rourky jsou okrouhlé, 0·2—0·3 mm v průměru, řídčeji podlouhlé až daedaleovité, posléze s ústím zubatým, nečistě bílé, často krémově hnědavé, až hnědnoucí na poraněných místech, za sucha v dospělosti nečistě bledé, hnědavé, až narezavělé, barvou celkem velice měnlivé. Trama sprvu masitě kožovitá, pak dosti ztuha korkovitá, slabě hruhatá, dosti hřehká a málo fibrilosní, bělavá, krémově nažloutlá nebo dřevová. Čerstvá houba voní někdy dosti intensivně anisem, někdy však vůně jest skoro neznatelná. Hyfy středního pletiva rourek tenkostěnné nebo málo tlustostěnné, $2^1/_2$-3 μ tlusté, hustě paralelně spletené. Hyfy tmavé vrstvy, oddělující rourky od tramy tlustostěnné, mnohem tmavší, hustě spletené. Vlastní trama tvořena jest hyfami spoře přeskatými, 3-6 μ tlustými, volněji spletenými, které tvoří pletivo stále řídnoucí k povrchu klobouku a končí dosti volně, jakožto jeho odění. - Basidie vejčitě kyjovité, 9-17×4-6 μ veliké, bezbarvé, tenkostěnné, obyčejně se čtyřmi sterigmaty. Výtrusy podlouhlé, skoro elliptické, trochu stranou stlačené, 4-7×2-4 μ, tenkostěnné, hladké, bezbarvé; prach výtrusný slabě nažloutlý.

Leptoporus imberbis (BULL.) QUÉL. jest druh význačný pro dřevo stromů listnatých. Napadá hlavně odumřelé dřevo topolů, vrb, jasanů, klenů, javorů a kaštanů, řidčeji dubů, habrů, jeřábů a jiných stromů listnatých. Také na Sarothamnus se místy vyskytá. Jest to houba převážně sice saprofytická, za určitých okolností může přejíti však také k životu saproparasitickému, jak často se stává, když napadne na dolejšku kmen určitého listnatého stromu, který z nějaké příčiny jest částečně odumřelý. Způsobí intensivní hnilobu dolejšku kmene a její mycelium dere se pak i do zdravých částí kmene, až strom buď odumře nebo se přelomí. Hniloba dřeva, kterou tento druh působí jest bílá, vláknitá, velice intensivní, takže doba od infekce zdravého dřeva až skoro k úplnému jeho rozpadnutí, jest velmi krátká.

Z význačnějších forem, kterých tento druh za určitých podmínek vytvořuje celou řadu, sluší se zmíniti o nejrozšířenější, která roste na vrbách a již *FRIES* popsal jako *Polyporus salignus.* (*QUÉLET* uvádí ji pod rodem *Daedalea.*) Klobouky této statné formy jsou bělavé, pak špinavé. Plodnice jsou tlustší, nepravidelně vyvinuté, obyčejně v trsech střechovitých, velice rozsáhlých, někdy celý spodek kmene obrůstajících. Rourky jsou mnohem větší, s pory labyrintickými, nebo daedaleoidními, stěny jejich nejdříve sice celé, pak však irpexoidicky roztrhané, tmavěji zbarvené, posléze žlutavě hnědé až skořicové, čímž zbarvení celé plodnice jest dosti nápadné. Poměrně tmavě zbarvené rourky totiž značně kontrastují se skoro bílým kloboukem.

Na vrbách není u nás žádnou vzácností. Pro lesní hospodářství tato forma jest celkem bezvýznamnou. Hospodářky může však býti škodlivou jednak v sadech, kde napadá i krásné exempláře okrasných vrb anebo škodí na vrbách košíkářských.

Z jiných význačných forem zmiňují se *BOURDOT et GALZIN* o f. *flavoporus B. et G.* s citronově žlutými ústími rourek, které potom mění barvu do hněda. Na sušených herbářových exemplářích se citronový nádech ztrácí. Tato forma byla pozorována pouze jednou *L. MAIREm* v Elsasku. Možná však, že i u nás může býti nalezena. Co jest příčinou této odchylné barvy, lze těžko říci. Snad je to chemickým vlivem substrátu, který náhodně svým odchylným složením způsobí vytvoření zvláštního barviva v hyfách ve větším měřítku.

Pouze vzácně kdy vyskytá se tento druh také na jehličinách a sice na jedlích, kde vytváří zvláštní odlišnou formu, kterou *KARSTEN* popsal dokonce jako odlišný druh *Polyporus cineratus KARSTEN.* Mimo Finska, kde byla pozorována *KARSTENem*, byla zjištěna ještě *L. MAIREm* v Elsasku a mně se ji podařilo nalézti jednou i u nás v okolí Mnichovic. Klobouky této formy jsou nečistě šedé, jednoduché, nekruhaté. Rourky jsou zkrouceně labyrintické, krémově žlutavé, brzy však hnědnoucí. Trama tvrdě korkovitá, na lomu fibrillosní, dosti kožovitá. Výtrusy jako u formy základní. - Plodnice její lze nalézti nejčastěji brzy z jara. Škody, které tato forma působí jsou poměrně malé, neboť vyskytá se velmi vzácně, alespoň její plodnice. Mycelium bude však jistě na jehličinách také zjevem řídkým, takže tuto formu možno považovati pro jehličiny po stránce fytopathologické za bezvýznamnou.

Druhý choroš, který zobrazen jest na druhé přiložené barvotiskové tabulce, jest *Trametes serialis FRIES*, druh velmi význačný, který vyskytá se výhradně na jehličnatých stromech a to hlavně v krajinách horských a podhorských.

Plodnice tohoto druhu jsou rozlité, hořejší polovinou ohrnuté, protažené, kápovitý klobouk tvořící, vždy v hustých řadách nad sebou a splývající obyčejně v souvislé pláty, často až přes $^1/_2$ m v průměru. Jednotlivé klobouky 2—4 cm široké, na boku 1—2 mm tlusté, k okraji ostře zúžené, na kraji často zprohýbané a zahnuté, nejprv čistě bílé, pak krémově nažloutlé, okrově žluté, až narezavělé, staré odumřelé houby skoro černé, pýřité, až kratičce hustě platnaté, vrásčité a více méně kruhaté. Okraj tupý, bledý. Ústí rourek 0·2—0·3 mm v průměru, celá a tupá. Trama kožovitá až tvrdě korovitá, dosti ellastická, bílá. Hyfy $2^1/_2$—5 μ tlusté, solidní, kožovité, s přehrádkami oddálenými a se sporými přeskami. Basidie kyjovité, bezbarvé, 18—25×5—6 μ veliké. Ve sterilních částech hymenia jsou basidie zastoupeny hyfami často více méně zduřelými a zakončenými čepičkami a inkrustace 6—9 μ v průměru. Výtrusy podlouhlé, šikmo na basi stažené, 6 - 9×3—3 μ

Napadá mrtvé dřevo stromů jehličnatých, hlavně smrků a borovic, a působí sice pozvolnou, ale během času velice intensivní hnilobu dřeva. Plodnice tohoto druhu nalézáme v přírodě poměrně vzácně, především ve smrkových lesích subalpinských, kde místy jest hojně rozšířen. V nížinách vyskýtá se řídčeji. U nás všeobecně rozšířen jest hlavně v Sudetách a Karpatech. Na Šumavě jest vzácnější. V těchto pohořích sbíral jsem jeho plodnice vícekráte. Ve Vysokých Tatrách najdeme jej místy hojně. Velice pěkné plodnice tohoto druhu zobrazeny jsou na připojené fotografii, která znázorňuje plodnicový plát na velikém smrkovém pařezu u Tatranské Lomnice. V nížinách najdeme jeho plodnice mnohem řidčeji. Sám sbíral jsem je u Mníšku, u Dobřichovic, u Semil a u Budějovic. *VELENOVSKÝ* ve svých „Českých houbách" uvádí stanoviska: Komářice *(ŠIMEK)*, Bobříš *(STARÝ)*, Mnichovice *(VELENOVSKÝ)*, Řevnice *(KAVINA)*, Golčův Jeníkov *(KAVINA)*. Celkově možno označiti tento druh jakožto alpinsko-borealní. Ve střední Evropě rozšířen jest především v horách, v severských zemích, pak stejně hojně i v nížinách. Vůbec, jak se zdá, jest v severských zemích mnohem hojnější nežli ve střední a hlavně v západní Evropě, kde dokonce jest velikou vzácností, jak vyplývá z údajů *BOURDOTa* a *GALZINa*.

V nížinách vyskýtá se hlavně na borovici, v horských krajinách zase na smrku.

Z forem tohoto druhu, které vyskýtají se v přírodě, sluší se zmíniti o f. *resupinata*, kterou *FRIES* popsal pode jménem *Poria callosa FR.* Tvoří plodnice úplně rozlité, 5—15 cm v průměru, kožovité, měkčí konsitence nežli plodnice druhu základního, 2—3 mm tlusté, čistě bílé, celé slupitelné. Subiculum velice tenké. Okraj úzký, sterilní, blanitý. Ústí rourek okrouhlá, ca $^1/_4$ mm v průměru, bílá, s okrajem celým a tupým.

Vyskýtá se na těchže substrátech jako druh základní, mimo to také přichází dosti hojně na důlním dříví. V dolech příbramských pozoroval jsem ji na několika místech na XIX., XXVIII. a XXIX. obzoru. Sterilní exempláře této formy obdržel jsem také z dolů jáchymovských, kde byly sbírány v mezičelbě mezi IX. a X. sýpem v žíle Schweizer nad III. obzorem.

V dolech vůbec vyskýtá se tento druh mnohem hojněji než v přírodě, ač vývinu plodnic se zde příliš nedaří. Zdá se, že tento druh jest v přírodě mnohem více rozšířen ve stadiu myceliovém, než možno souditi z poměrně vzácného výskytu plodnic. Jest zřejmé, že dříví dochází do dolů nakažené myceliem tohoto druhu již z lesa. V dolech pak dochází k vývoji plodnic

patrně změněnými podmínkami životními, které, jak se zdá, jsou pro tento druh v dolech nevhodné, neboť jest to druh spíše studenomilný. Houby, které vzácně fruktifikují, donutíme nejsnáze k fruktifikaci, když jim odejmeme příhodné podmínky. Podobně se to asi také má s tímto druhem v dolech. Plodnice, které tento druh v dolech hojně nasazuje, nejsou nikdy normální, nýbrž skoro vesměs značně monstrosně znetvořené. Hlavní typy monstrosních plodnic jsou asi následující:

f. *tuberosa PILÁT.* Jsou to hlízovité a nepravidelné shluky plodnic, často dosti veliké, které na některých místech, nebo na celém povrchu pokryty jsou hymenoforem. V příbramských dolech zvláště hojně se tato forma vyskytá na XIX. a XXIX. obzoru nedaleko Vojtěšské šachty. Někdy hymenofor se ani nevyvine. Vždy jest však nápadná křídově bílá přední strana a hnědavá zadní. Takové plodnice obdržel jsem z dolů jáchymovských (mezičelba mezi VII. a IX. sýpem v žíle Schweizer nad III. obzorem).

f. *corallopoda PILÁT.* Plodnice této formy dorůstají stále na konci charakteristickým způsobem, takže plodnice se stále prodlužuje. Při tom jest místy korálovitě zduřelá a pokřivená, takže má někdy podobu velmi bizarní. Na XXIX. obzoru dolů příbramských místy.

Nejzajímavější a v dolech dosti rozšířenou monstrosní formou jest f. *ptychogaster MEZ.* Tvoří plodnice nepravidelně hlízovité, korkovitě dřevnaté, hluboce lakunami rozbrázděné, v mládí čistě křídově bílé, na basi na povrchu žlutohnědé až hnědé, později celé plodnice trochu nahnědlé, podobou dosti upomínající na mycí houbu, více méně kulovité, 3—10 cm v průměru, vždy sterilní. Hymenofor chybí obyčejně úplně, nebo pouze na některých místech plodnice jest nezřetelně naznačen. Forma tato jest extremně přetvořená forma *tuberosa PILÁT*, která spojuje ji se druhem základním.

F. ptychogaster MEZ jest v některých dolech dosti vzácná, na př. v dolech příbramských, kde sbíral ji v hloubce 800 m pouze jedenkráte pan *PLACATKA*. Zato však v dolech jáchymovských jest hojnější, jak soudím z četných zásilek, které jsem odtud obdržel. Důlkovité lakuny, které jsou pro tuto formu tolik význačné, vznikají na těch místech, kde odkapávaly kapky vodní, takže zbývají po nich dutinky. Posléze vypadá celá plodnice jako mycí houba.

Z velkého rozšíření tohoto druhu v dolech možno usouditi, že i v přírodě jest ve stadiu myceliovém mnohem více rozšířen nežli ve stadiu plodném, takže patrně jest skrytým saprofytem, tím nebezpečnějším, protože hyfy jeho vnikají hluboko do dřeva. Jest to viděti již z umělých kultur mycelií tohoto druhu, neboť i na umělých živných substrátech roste mycelium jako jemně bílá blanka více do hloubky než na povrchu. Z téže příčiny nepomáhá povrchová desinfekce dřeva před upotřebením, neboť hyfy ukryty jsou již v prvním počátku nákazy hluboko uvnitř. Je-li skutečně tento druh rozšířen v přírodě mnohem více, nežli možno z rozšíření jeho plodnic souditi, nelze dosud s bezpečností říci. Více světla přinesou snad další pokusy a pozorování v přírodě soustavně provedená.

Další příspěvky k poznání Hydnaceí z Československa.

(Les contributions nouvelles à la connaissance des Hydnaceae en Tchécoslovaquie.)

Dr. KAREL CEJP.

Od jara r. 1927, kdy jsem zhruba dokončil svoji monografii československých druhů resupinatních Hydnaceí, našel jsem celou řadu vzácnějších druhů, jichž nálezy nemohly již býti pojaty do monografie. Poněvadž jedná se namnoze o vzácné druhy, přispěje toto k poznání rozšíření těchto druhů u nás. Uveřejňuji tyto příspěvky, jak jsem postupně materiál studoval, a jichž jedna část vyjde nyní v Annales mycologici; několik sběrů bylo již publikováno porůznu v tomto časopise (V, 1928, p. 116; VII, 1930, p. 49). Nálezy některých vzácných druhů *(Grandinia sulphurea, Acia uda, stenodon, Pleurodon Fechtneri)* jsou pozoruhodné.

Konečně jsem dostal k revisi část herbářového materiálu Národního Musea v Praze, zařazeného pod jménem *Hydnum*, který dříve jsem neměl k disposici. Tento materiál obsahuje některé pozoruhodné sběry vzácnějších druhů z doby opizovské (coll. *BRACHT, OPIZ, HOFFMANN, VESELSKÝ*).

Grandinia *FR.*

Grandinia mutabilis (PERS.) B.-G. V dutinách pařezů vrb *(Salix)* u Solopysk X, 1927; na větvi habrové *(Carpinus)* v parku v Chrasti u Chrudimě, VIII. 1928.

Grandinia sulphurea VEL. - Na zetlívajícím choroši na bukovém pařezu, les Žďár u Rokycan, X, 1928.

Grandinia farinacea (PERS.) B.-G Na březovém dříví *(Betula)* u Mnichovic (leg. *VELENOVSKÝ*), VIII, 1926.

Odontia *FR.*

Odontia subalbicans (PERS.) BRES. Na smrkové kůře v lese u Svojkovic, IV, 1928; na větvích různých listnatých stromů v loubích parku chrasteckého u Chrudimě, VIII, 1928.

Odontia papillosa (FR.) BRES. Na dubových větvičkách, Boreček u Rokycan, IX, 1928; na olši *(Alnus)*, Svojkovice, tamtéž, IV. 1928; na větvích různých keřů a stromů v parku v Chrasti (habr, jilm, javor), VIII, 1928.

Odontia stipata (FR.) QUÉL. Na dříví bukovém *(Fagus)* pod Dumbírem (v Níz. Tatrách), VII, 1928; pod korou smrkového kmene v pralese boubínském, VIII, 1928; na pařezu kaštanu (*Aesculus*) v radotín. údolí, IV, 1930.

Odontia arguta (FR.) QUÉL. var. *alutacea (FR.) B.-G.* Na smrkových prknech v botanické zahradě Karlovy university v Praze, III, 1930.

Odontia sudans (A. & S.) BRES. Na smrkovém polenu, Hřebeny u Všeradic, IX, 1928; na smrkové kůře na kmenu v boubínském pralese, VIII, 1928.

Odontia bicolor (A. & S.) BRES Na smrkovém dříví u Svojkovic, IV. 1928; na smrkové kůře na kmenu v boubínském pralese, VIII, 1928.

Odontia crustosa (PERS.) QUÉL. Na kůře starých kmenů šeříku *(Syringa)* v parku chrasteckém, VIII, 1928; na *Rosa canina* u Svojkovic, IV,

1928, v naplaveném roští při potoce v údolí Doubravčickém u Říčan, VI, 1928 (leg. *FECHTNER*); na smrkovém dříví v pralese pod Král. Holou v Níz Tatrách, na kůře *Sambucus nigra* u Helpy, tamtéž, VII, 1928.

Acia *KARST*

Acia stenodon (PERS.) B.-G. Na trouchnivých dřevech a prknech ve skleníku zámku v Chrasti, VIII, 1928. *Hydnum diaphanum* in coll. *VESELSKYI* (1853, Neuhof (v herb. Nár. Musea). *Hydnum bicolor* in coll. *VESELSKYI* (leg. *PEYL*, Kačina 1856). - *Hydnum fasciculare FR.* in v. Thümen, Fungi austr. zdá se mně býti *Acia stenodon* (Salisburia, In ligno Salicis albae, autumno, leg. Dr. *SAUTER*).

Acia uda (PERS.) B.-G. Na kůře habru (*Carpinus*) v hájích karlštejnských, X, 1928.

Acia diaphana (SCHRAD.) Odontia diaphana (SCHRAD.) BRES. Zdá se, že sem patří exsikát, označený No 1917 *Hydnum mucidum PERS.* Rabenh. Handb. I, p. 405. Ad truncos putridos Alni glutinosae pr. Boltenhagen. Fiedler. Diagnosy autorů *SCHRADERa, FRIESe* (Systema I, p. 418, Hymen. eur., p. 616) a *BRESADOLY* (Fungi Kmetiani, p. 35) jsou velmi kusé, takže není možno bezpečně tento druh identifikovati (cf. Monografie Hydnaceí, 1928, p. 54). Podle vlastností plodnice a tvaru ostnů se jedná patrně o druh rodu *Acia* a označil jsem jej jako *A. diaphana.*

Acia setosa (PERS.) CEJP. Hydnum viride in coll. *VESELSKYI* et *OPIZ* (Radovesnic, Böhmen 1853, Neuhof 1853, Kačina).

Radulum *FR.*

Radulum membranaceum (BULL.) BRES. Na kůře složeného dříví osykového (*Populus tremula*) v lese Žďár, IX, 1928.

Pleurodon *QUÉL.*

Pleurodon auriscalpium (L.) PAT. var. *rufum CEJP.* Na borových šiškách v lese Boreček u Rokycan, VIII, 1929.

Pleurodon Fechtneri (VEL.) CEJP. Les Boreček IX, 1928. Od hojnějšího *Pl. auriscalpium* se liší dokonale centrální stopkou, černou barvou plodnice, tvarem a barvou štětin, dále utvářením stopky a ostnů.

Mycoleptodon *PAT.*

Mycoleptodon ochraceum (PERS.) PAT. Na bukových větvích (*Fagus*) v údolí Bystré pod Ďumbírem v Níz. Tatrách, VIII, 1928. *Hydnum farinaceum VESELSKÝ* in herb. Mus. Nat. (Kolín, 1854) je *Mycoleptodon ochraceum.*

Dryodon *QUÉL.*

Dryodon nodulosum CEJP. In coll. *OPIZ, BRACHT, HOFFMANN* (Kačina 1836, Benátky) jako *Hydnum macrodon.* Rovněž odpovídá tomuto druhu *Hydnum castaneum* z Uher *(HAZSLINSKÝ).*

Dryodon coralloides (SCOP.) QUÉL. In coll. *OPIZ* (Tafelfichte) jako *Hydnum abietinum FERS.* (herb. Nár. Musea).

Dryodon coralloides (SCOP.) QUÉL. var. *crispus CEJP.* In *Robinia Pseudoakacia, leg. REICH, Hericium Reichii OPIZ* (herb. Nár. Musea).

Marasmius prasiosmus *FR.* v Čechách.

Marasmius prasiosmus *FR.* en Bohême.

Dr. JAN PODZIMEK.

(S obr.)

Marasmius prasiosmus FR.

FRIES, Epicrisis syst. myc. (1836), p. 370 — *GILLET*, Champ. de France (1874-93), p. 370 — *WINTER*, Die Pilze Deutschl., Oester. und der Schweiz (1884), p. 511 — *SCHROETER*, Pilze Schlesiens (1885-9), no. 1222 — *QUÉLET*, Flore mycol. de la France (1888), p. 322 — *MASSEE*, Brit. Fung. Flora (1892), p. 158 — *MIGULA*, Krypt.-Flora, B. III., Pilze, 2. Teil. 1. Abt. (1912), p. 387 — *RICKEN*, Die Blätterpilze (1915), p. 73 — *BATAILLE*, Flore monogr. des Marasmes (1919), p. 17 — *RICKEN*, Vademecum (1920), p. 169 — *LANGE*, Studies in the Agar. of Denmark IV. (1921), p. 19 — *REA*, Brit. Basid (1922), p. 520 — *COSTANTIN-DUFOUR*, Nouvelle Flore des Champ. (1926), p. 67.

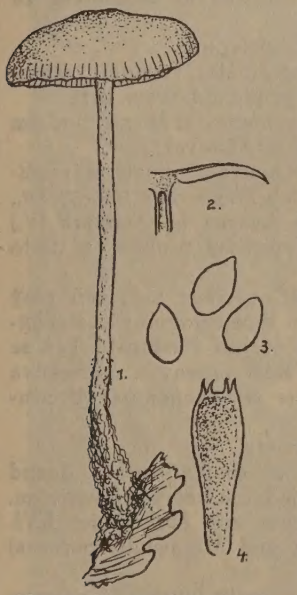

Marasmius prasiosmus *FR.*
Orig. J. PODZIMEK.

Synon.: *Agaricus prasiosmus FRIES*, Observ. mycol. II. (1817), p. 153.

Agaricus alliaceus SCOPOLI, Flora carniolica (1772), p. 454 — *BULLIARD*, Histoire des Champ. de la France 1780-98), p. 524, f. 1.

Agar. porreus Fl. Dan. (1766-1831), t. 2020, f. 2.

Agaricus léptopus PERSOON, Icones pictae rariorum fungorum (1803-6), t. 8, f. 3.

Icones: *BULLIARD*, loc. cit., t. 524, f. 1 — *Flora Danica*, t. 2020, f. 2 — *PERSOON*, loc. cit., t. 8, f. 3 — *COOKE*, Illustracions, t. 1120 — *SICARD*, Hist. nat. des champ. (1884), t. 13 — *RICKEN*, loc. cit., t. 24. f. 4 — *LANGE*, loc. cit., (Marasmius), f. 9 (solum sporae) — *COSTANTIN-DUFOUR*, loc. cit., t. 21, f. 563.

Statný druh, značně dlouhého třeně.

Klobouk $1^1/_2$—3 cm v průměru, za čerstva a vlhka světle hnědý, na okraji rýhovaný, za sucha kožově běložlutý a jen tu a tam je na okraji znáti rýhu, sprvu sklenutý, záhy však rovně do plochy rozložený, s prosvít. lupeny a vroubkov. sehnutým okrajem, hladký, blanitý.

Lupeny nízké, sotva 3 mm vysoké (v nejvyšším místě blízko třeně), tenké, s ostřím rovným, přirostlé, s kratšími, asi do $^1/_3$ poloměru sahajícími, ale i kratšími, obloukovitými lupeny střídavé. Barva světle okrová, neměnící se znatelně (za sucha až hnědá, nezřídka s bělavým ostřím).

Třeň 6—10 cm vysoký, 3—4 mm široký, dutý, pod kloboukem nepatrně rozšířený, odtud až k basi téměř stejně silný, na basi zřetelně rozšířený, po celé délce krátce a hustě bělavě mrtnatý, nad a na spodině dlouze špinavě bíle až hnědě vlásenitý a tímto vlášením s okolním listím a humusem spojený. Barva třeně za vlhka stejnoměrně hnědá a k basi stále

tmavší.* Třeň je hladký, sotva patrně jemně vláknitý, rovný, jen na basi více, méně zahnutý.

Výtrusy 7×4 u, mírně přišpičatělé, hyalinní, někdy na špičce nepatrně zahnuté. Cystidy dle údajů v literatuře schází. Sám jsem je v hymeniu také nenalezl mimo drobnějších útvarů, podobných t. zv. hymeniálním brvám asi na 10 μ délky z hymenia vyčnívajících.

Basidie mírně nafouklé, sotva 30 u dlouhé. Tenoučké maso houby je bledě zahnědlé až hnědé, pronikavě po česneku páchnoucí. Žádný jiný druh takto zápašný (na příkl. *M. alliatus, alliaceus*) nepáchne tak ostře. Stačí uschlý exemplář *M. prasiosmus* navlhčiti a není-li příliš starý, páchne pronikavě jako čerstvý. 1—2 kusy naplní silným česnekovým aromatem za chvíli celou místnost.

Chut sprvu nahořklá přechází brzy v ostře palčivou.

Druh tento roste vždy v koloniích, zřídka ojediněle, většinou samostatně, často však i trsovitě na odumírajícím, na příkl. dubovém listí.

V severovýchod. Čechách v list. lesích místy hojně, vždy na podzim (Hořice, Jičín, lesy na bojišti z r. 1866 u Chlumu a Sádové).

Prof. *VELENOVSKÝ* tento druh z Čech vůbec neuvádí. Jinak je rozšířený po celé Evropě a navazuje celkem úzce na druh *M. porreus (PERS.) FR.*,

Tak *LANGE* popsal z Dánska (Studies in the Agarics of Denmark IV.) *M. prasiosmus*, který leží asi uprostřed mezi typickým druhem a tímto *M. porreus.*

Makroskopicky liší se oba druhy tak, že *M. porreus* má třeň plný (s občasnou výjimkou ve stáří), z něhož naříznutím teče červená šťáva *(PERSOON)*, lupeny jsou volné. U *M. prasiosmus* opak těchto vlastností. Též se udává, že oproti *M. prasiosmus* má *M. porreus* řidší lupeny a česneková vůně je prý mnohem mírnější a prchavá. Objevuje se vzácněji než *M. prasiosmus* a je málo známým druhem.

Mikroskopické rozdíly (spory) jsou nevalné ceny.

Vůbec je pravděpodobno, že jednou dojde ke spojení těchto dosud všude samostatně a nezávisle uváděných specií v jednu a nejvýše s varietou.

Zajímavá je poznámka *HÖHNEL-ova* (Fragmente zur Mykologie, XVI. Mitteilung, no 814 — Über Agaricus lupuletorum und Marasmius porreus) ke druhu *M. porreus.*

Tvrdí tu, že někdy, ač vzácně, lze nalézti na ostří lupenů *M. porreus* ojedinělé cystidy zcela podobné těm, kterými je význačný druh *M. cohaerens (PERS.) RICK* (jsou to význačné, hnědě zbarvené a veliké cystidy), jenomže (dle udání *HÖHNEL-ova*) menší, ač prý jinak normální lamelly *M. porreus* nemají vůbec cystid.

Toto tvrzení by arciť přivádělo příbuzenské vztahy obou druhů do poněkud jiného světla, což ale vyžaduje ještě dalších výzkumů a ovšem i potvrzení.

Zároveň by také vystoupila patrněji druhová hodnota *M. porreus* ve vztahu k *M. prasiosmus.*

* * *

Ještě nevýraznější je *BRITZELMAYER-ova* varieta *quercus* podřazená druhu *M. prasiosmus FR.*

*) Za sucha patrná mrtnatost dodává arciť třeni barvy bělavě okrové. Pozor proto při určování!

Entoloma costatum *FRIES.* Závojenka žebernatá.
Dva trsy plodnic ve smrkovém lese u Černého Kříže na Šumavě. — Zwei typische Fruchtkörperrasen im Fichtenwald bei Schwarzes Kreuz im Böhmerwald. *Foto dr. A. PILÁT*, 1929.

Boletus impolitus Fr.
(syn. aquosus Krbhlz.)

Hřib plavý.

Tiskem Obchodní tiskárny Melantrich, Praha-Smíchov.

Výňatek z orig. M. Kallenbacha.

Není ničím jiným než nestálým výkyvem měnlivosti druhu samotného. Mikroskopických rozdílů od typického druhu při této varietě vůbec není.

BATAILLE, který tuto varietu znovu ve své monografii evropských druhů špiček uvádí, představuje si celkem pod *M. prasiosmus* var. *quercus BRITZ.* formu gigantičtější (8—12 cm vys. — typ dle něho až 8 cm výšky), ale zde jsou, jako zhusta v podobných situacích i u jiných druhů, přechody a možno nalézti v početnějších koloniích typických kusů i exempláře značněji větší nad obvyklý průměr. Totéž platí o přechodech ve vybarvení třeně. A tak celá *BRITZELMAYER-ova* varieta není nic jiného než větší, rozměrnější forma typu a to je na varietu málo (sbíral jsem v dubinách občas i kusy hodící se dobře na popis této variety *quercus BRITZ.* s typickými kusy pomíšené).

Rozměry výtrusů pro *M. prasiosmus* udávají: *REA* 9—10 × 4—5 μ, *RICKEN* 7 × 4 μ, *BATAILLE* 8—11 × 4—5 μ a pro var. *quercus BRITZ.* 10—12 × 4—6 μ, *MASSEE* docela 14—15 × 7 μ; *LANGE* pro kusy blízké *M. porreus* 9 × 5 μ.

Někteří autoři se zmiňují též o tom, že tento druh je jedlý, avšak pro ostrou příchuť nejvýše co pouhá přísada česneková. Jinak se zužitkovati nedá.

K otázce Russula decolorans *FR.*

(Qu'est ce que Russula decolorans *FR.*)

JINDŘICH KUČERA.

(Se 2 obr.)

K typickým druhům holubinek náleží holubinka odbarvená, - *Russula decolorans FR.* A přece i tento starý známý druh bývá někdy mylně pojímán. — Tak na př. *RICKEN* ve svých Blätterpilze uvádí pod tímto jménem jiný druh. Ve svém Vademecum svůj názor sice opravil, — zase však nesprávně. Podávám proto v dalším popis tohoto druhu, jak sám jej znám.

Russula decolorans FR. holubinka odbarvená. Klobouk tvrdomasý, někdy slizký, skoro lysý, oranžový až cihlový, od středu vyblédající, jindy téměř suchý, fialově neb červeně lilákový, na obvodu krásně růžový, ve středu až černavý, od kraje nenáhle se odbarvující, hustě bíle vločkatě plstnatý, bělavými bradavkami jako pomoučený, pod dobře loupavou pokožkou lilákově růžový, kulovitý, pak klenutý, posléz mírně vyhloubený, tlustomasý, s tenkým, hladkým, teprve v stáří lehce rýhovaným krajem, 5—10 cm. Lupeny dlouhé, bílé, pod okrajem na ostří růžové, teprve později lehce nažloutlé, na ostří tlakem a věkem černající, tlusté, stejně dlouhé, zřídka vidlené, husté, volné. Třeň čistě bílý, jen někdy lehounce růžově nadechlý, hladký, skoro bez vrásek, tvrdý, zrnitě pomoučený, stářím však povadlý, hrubě rugosní, měknoucí a popelavě šednoucí. Maso bílé, nápadně pórovité — což patrno jest zejména na lomu třeně! — vždy lahodné, na řezu černavě šednoucí, tuhé, ve třeni houbovitě měkké, sbalující se ke spodině, lehce vonné. Prach výtrusný, bledě žlutý. Věkem houba šedne až zčerná a se scvrkne.

Roste v jehličnatých lesích, zvláště borech, při okrajích, podél cest a průhonů, hromadně, v masách a v těsném sousedství s holubinkou

vyblédající n. bažinnou *(R. depallens PERS.-KUČ.)*, řídčeji s holubinkou svěží n. netrknutou *(R. integra L.-KUČ.)* a vzácně též s holubinkou medovonnou *(R. melliolens Q.-KUČ.)*.

Poslední tři druhy vyznačují se však lehce ostrou chutí, zvláště prvá z nich, která nejspíše se mate s oranžovými a cihlovými formami velmi podobné, ale vždy lahodné *decolorans FR.!* Autoři, kteří uvádějí pro dotčený druh chuť „lehce palčivou", „mírně ostrou" nebo „říznou", měli určitě v ruce originální *depallens PERS.-KUČ.* = *paludosa BRITZ.-KUČ.*, kterou právě charakterisuje lehce ostrá chuť — zvláště v mládí,

Russula phoenix *KUČERA.* Holubinka skvělá n. zářivá.

zdlouhavé hnědnutí (nikoli černání!) lupenů na ostří i špinavění porésní dužiny, ale třeň bývá vždy růžově nadchlý a nikdy nešediví! Černá oxydace naprosto chybí.

Jiní mají zase původní *decolorans FR.* za *depallens PERS.*, na př. sám *FRIES (!), GILLET, SECRETAN, BATAILLE.*

Marná je snaha v jinatých formách hledati druhy od *R. decolorans FR.* rozdílné! Žádná jiná holubinka s černajícími lupeny, šedivějícím, až černajícím masem a zejména popelavým třeněm — neexistuje! To je všecko stará *decolorans FR.!* — Že nejde tu o nové druhy, nasvědčuje celá řada přechodných forem od temně lilákových neb červenohnědých, červenorůžových jinatých až po lysé cihlové a oranžově červené, jež často nejen v různých lesích, ale přímo na jediném stanovišti můžete sledovati, tak na př. v lese „Výfuku" u Koupě, kde panuje tento druh již od roku 1912, každou sezonu v masách.

Poukazuje se také na rozdíl ve formě, ornamentice a rozměrech výtrusů: 10—13/10—9; 11—13/8—9; 8—9/7—8; 10; 12/10; 9—10/8—9 μ, „dlouze kalcaté", „verucosní", „ostřité nebo zrnité", „hojně ostnité" etc.

Sotva však lze objeviti v těchto údajích zřetelného rozdílu. Variace, jež

v určitých mezích dají se vysvětliti různým vývojem, věkem, stanovištěm a pod. Oranžové a cihlové formy rostou na vlhkých místech, tmavé, silně jinaté na suchých ne, toť vše!

Autoři však přes to pojímají tento druh v různém smyslu. Tak na př. *RICKEN* popisuje druh zcela nový, sžluto-hnědou oxydací a mršinným zápachem — *R. obsoleta KUČERA.* — (Popis a obraz v „Mykol.", str. 53/VI. 1929), z příbuzenstva *Linnaei FR., rhytipus SECR.* a *graneolens ROM.*

REA (č. 1537) dle oranžově červeného tónu, lehce ostré chuti a velikých

Russula seperina *DUPAIN.* - Holubinka vyhoštěná.

výtrusů (11—13/8—9 μ.) popisují zřejmě *R. paludosa BRITZ.-KUČERA*, zaměňuje ji však s *RICKENovou decolorans = obsoleta KUČ.)*, o čemž svědčí okrové výtrusy!

A přece jsou oba autoři citováni na doklad správnosti černajícího a vonného druhu *decolorans FR.!*

Právě *obsoleta KUČERA* a *paludosa BRITZ.-KUČERA*, druhy oranžově červeného tónu s rapidně vyblédajícím středem mají velké výtrusy.

MELZER a *ZVÁRA* uvádějí pod *R. decolorans FR.* („České hol." č. 8.) také jenom oranžově červenou, lehce ostrou, hrubovýtrusou *depallens PERS. KUČ.*, kdežto pro onu ojíněnou formu ze suchých poloh citují raritu — *R. punctata KROMBH.* (tamtéž č. 9.!)

KROMBHOLZova punctata (Taf. 66., Fig. 20-23), dle temně nachového až modravě červeného tónu, ojíněného kraje, řídkých, okrových (správně zlatožlutých!) lamel, bílého třeně a velmi ostré až odporné chuti jest *R. Purpurea SCHAEFF.*, druh mnohobarevný, stejný chameleon mezi ostrými jako *alutacea PERS.* mezi lahodnými. Vedle popisu třeba čísti také Anmerkung:

„Der Geschmack anfänglich mild — — — hintennach aber fade, rettig — oder pfefferartig stark brennend und Eckel erregend — —" (To přece není lahodná *decolorans FR.!)*

Správný jest obraz *DVOŘÁKův* („Mykologia" č. 2.—3./IV. 1927), připojený popis (str. 39) však nikoli, neboť odpovídá *Russula decolorans* ve smyslu *RICKENově* a *REAově*, což jest *Russula obsoleta KUČERA.*

2. Holubince odbarvené *(R. decolorans FR.)* nejbližší je zajisté vzácná, málo známá *R. seperina DUPAIN*, holubinka vyhoštěná, statný druh, 8—12 cm. Klobouk mírně slizký, hnědavě až černavě červený, černavě vláknitý, zprvu klenutý, pak uprostřed vyhloubený, hladký, teprve v stáří rýhovaný, za sucha lesklý a hladký, masitý. Bledožluté, nakonec špinavě žluté, husté, stejné, vidličnatě nasazené, široké, zaobleně volné lupeny, otlačením červenají, posléze černají. Třeň čistě bílý, později popelavý, pomoučený, zvláště na hrdle, zprvu válcovitý, v stáří s hrdlem napuchlým, tvrdý, ale houbovitou dření vyplněný, stlačením černá, zvláště na basi. Bílá, pórovitá, trvale lahodná dužina na řezu zvolna červená, pak teprve šedne až sazově černá a voní stročkem rohovým *(Craterellus cornucopisides L.)*. Výtrusy bledě žluté. — Houba věkem všecka sešedne až posléze zčerná. Velice blízká druhu *decolorans FR.*, ale dužina oxyduje nejprve do červena, kterážto změna u dotčené blíženky se nevyskytuje. Také tvar a ornamentika výtrusů svědčí, že přes velikou zevní podobu jde o jiný druh. *DUPAIN* sbíral houbu teprve nedávno objevenou (1912) v trávě u dubového a kaštanového lesa. Zde roste však též v jehličnatém lese („V soudných",) u Závišína, od r. 1918 častěji.

3. Zcela neznáma, (pokud jest mi známo) jest nepochybně holubinka skvělá n. zářivá *(R. phoenix KUČERA)*, rovněž statný, neobyčejně výrazný druh, 7—11 cm. Klobouk silně slizký, za čerstva živě až ohnivě masově červený až hnědavě červený, často těstovitě (okrouhlými jamkami!) roztrhaný, zprvu pěkně klenutý, posléze plochý, až nálevkovitý, masitý s hladkým okrajem a tenkou, loupavou pokožkou. Lupeny bledě žluté, vzhledu měkounce masového s krásně masově červeným ostřím, husté, křehké, široké, všecky stejné, jen některé vidlené, žilnatě srostlé, na příčném řezu zdlouhavě červenající a posléze šedavě černající, rovněž na ostří zdlouhavě černající, volné. Třeň čistě bílý, vrásčitý, na hrdle rozšířený a pomoučený, stářím a otlačením černavě šednoucí, zprvu tvrdý, plný, později měchatý a měkce dřeňovitý, ke spodu mírně ztenčený. Maso bílé, pod pokožkou špinavě červenavé, na řezu zvolna vínově červená, posléze černavě šedne, zvláště po krajích. Chuť kořenná, až nahořkle ztuchlá. Výtrusy bledě žluté. Smrčiny, červenec, srpen, vzácné. Nalezl jsem již třikráte: („V soudných", revír Závišín, 1913 a 1920, a v „Setínech", revír Hošovice, 1920.)

Skvostný kus, blízký druhu *seperina DUPAIN*, jest nápadný živě masovým tónem klobouku a masově rudým ostřím lamel. Mladé kusy připomínají živým zbarvením nemálo holubinku masobarvou *(R. carnicolor VEL.)*, od níž liší se větší velikostí a dvojí oxydací dužiny. —

Svoji houbu nemohu dosud stotožniti s žádným známým druhem a proto popisuji ji jako druh nový. (Obr.)

Houby ve Vraném n. Vltavou.

(Champignons aux environs de Vrané n. Vlt.)

OLGA ZVĚŘINOVÁ.

Jedeme-li parníkem po Vltavě, objeví se nám asi čtvrt hod. za Zbraslaví na levé straně u Jarova skála Homole a za ní útulná vesnice Vrané s pěkným kostelíčkem na vršku v samé zeleni. Pod ním trávila jsem svoje čtvery prázdniny v létech 1924—27. Nikdo by nehledal zvláštní lesnaté krajiny při pohledu na ty akátové stráně s obou stran Vltavy, ale chyba lávky! Po pravé straně táhnou se rozsáhlé lesy k Jílovišti, Trnové a Měchenicům, na levé pak straně nad Vraným objeví se také leckde čarokrásné zátiší v moři lesů, že stavení sotva lze spatřiti. Nahoře je ohromná pláň, kde jsou většinou břízky aneb dubové mlází, někde s osamělým větším dubem. Zde je eldorádo t. zv. „dubáků" (*Boletus reticulatus*), které, když rostou, přivábí sem mnoho houbařů i z Prahy, obzvlášť v neděli, kteří seberou kde co.

Ještě že sbírám holubinky, které nejvíce právě v červenci a srpnu rostou a to i když je dosti velké sucho. Pod břízkami objevovala se hromadně výborná hol. nazelenalá (virescens), která se opravdu vyrovná hřibu. Mimo ni tam rostly i namodralá (cyanoxantha), která i pod duby je hojná; hol. chutná (vesca), doupňáková (palumbina), výstřední (excentrica), zrnitá (granulosa) a nejedlá „smrdutá" (foetens). - Ku podivu jsme často našli hřibek i pod břízou, ač když jsme pak pozorně hledali, byl přece nedaleko malinký, třeba jen 2 dm vysoký doubek. Hojný byl pod břízami i ryzec pýřitý (vellereus) a peprný (piperatus).

Po dešti se objevily nejdříve špičky, opěnky, hnojník, sluka (Rozites caperata), hvězdice brvitá a krasorůžek lepkavý.

Sledovala jsem také pozorně, co poroste pod akáty, kde by málokdo co hledal. - Už v květnu objevily se výborné májovky, v červnu žampiony (arvensis a campestris), v červenci pestřec obecný, pýchavky bradavičnatá, dlabaná i zimní (hiemale), špička obecná a Wyneova; v srpnu hlavně bedly: osinková (amianthina), vysoká (procera), hranostajová (erminea), nepravá (pseudocristata), prášivka černající (Bovista nigrescens) a penízovka dubová.

Pod duby vyskytly se muchomůrky narůžovělá (rubescens) a šedá (spissa) a ryzec ostrý (L. acris).

Pod modříny: holubinka žloutková (vitellina), modřínová (laricina), křehutka modřínová, špička modřínová a hřib či klouzek modřínový.

Během prázdnin nalezla jsem tyto holubinky (mám je namalovány i usušeny): H. hřebenitá (pectinata), osmahlá (adusta), azurová, amethystová, merunková (xanthophaea), růžonohá (roseipes), bukovka (heterophylla), trávozelená (graminicolor), tuhá (rigida), olivascens, obláčková (xerampelina), žlutá (lutea), bílá (alba), černající (nigricans), lesklá (nitida), bezmléčná (delica), podrusá (alutacea), Quéletova, hnědá (fusca), březová (caerulea), celokrajná (integra), slíčná (lepida), jitřenková (Aurora), růžová (rosacea), proměnlivá (chamaeleontina), cihlová (lateritia), ospalá (veternosa), divčí (puellaris), Reisnerova, měkká (mollis), medová (melliolens), sametonohá (velutipes), liláková (lilacea), hnusná (nauseosa), var. flavida, pruhovaná (livescens), krvavá (sanguinea), olivacea, hnědnoucí (fuscescens), subvirescens, lacunosa (var. alutacea), klamná (fallax), listodvojná (furcata) ve spoustách, tvary hnědé i zelené, běločerná (albonigra), buková (fagetorum), Zvárova, zlatá (aurata), umbrosa (var. azurei), klamivá (badia) ve spoustách. Sardonia, vonná (substyptica), fialová (violacea), okrová (ochracea), hnědookrová, Linnaei, černokrvavá (atrosanguinea), nenápadná (incospicua), pahoreční (collina), špinavě hnědá (ravida), chromová (claroflava), skvrnitá (maculata), purpurová, panenská (virginea), šedá (grisea), zeleně červená (virentirubens), největší (maxima), kyjonohá (clavipes).

Z hřibů kromě obyčejných: zrnitý (granulatus), na stráních habry porostlých ve spoustách kozák habrový (B. rugosus), kovář (luridus), červený (rubellus), panenský (aereus), nachovýtrusý (porphyrosporus), olivový (olivacens), vošťnatý (plorans), královský (regius), brotanový (radicans), kaštanový (Suilus castaneus), nápadný sametovým, hnědočerveným třeněm a od něho odrážejícími se bílými rourkami.

Z ryzců: bělomléčný (insulsus), mnohokruhý (polyzonus), podvinutý (involutus), kafrový (camphoratus) a zvlášť nápadný s růžovými lupeny osykový (controversus).

Z bedel: červenolupenná (naucina), hlíznatá (bulbosa), štítovitá (clypeolaria), hávnatá (excoriata).

Ze špiček: M. rotula (kolovitá) a pálící (peronatus). „Kančí zuby" (Cantharellus clavatus) jsem zde sbírala poprvé, rovněž kotrč kadeřavou (Sparassis crispa). Na starých holubinkách rovetku hvězdovýtrusou. V mokřadle lesním kosmatku štítovitou (Lachnea scutellata) a helotku bylinnou (Helotium herbarum).

Z pavučínců: lilák modravý (Inoloma cyanites), pahřib podzimní (Phlegmacium turmale), p. vonný (camphoratum) a elegantní (elegantius); kožohlav plyšový (Dermocybe orellana) medový (riculata), krvavý (anthracina) a bažinný (uliginosa), telamonka naolivělá (T. olivascens). Kržatka polokulovitá (Naucoria semiorbicularis) a nálevkovitá (omphaliaeformis) rostly v srpnu. Kalichovka oranžová (Omphalia Fibula), stopečka pýřitá (Macropodia macropus), stroček kadeřavý (Craterellus crispus), kustřebka hnědá (Peziza badia), chřapáč jamkatý a kadeřavý (Helvella lacunosa, crispa), Gautiera graveolens, pestřec bradavkatý (Scleroderma verrucosum, slzivka načervenalá (Hebeloma lugens), žluťák výkalový (Anellaria stercoraria) a polokulatý (semiglobata), šupinovka prstenitá (Pholiota capistrata), čechratka Pelletierova (Paxillus Pelletieri = rhodoxanthus), kuřátka: zlatá (aurea), kyje Herkulova (pistillaris), sličná (formosa), žlutá (flava), mechová (muscoides), jarmuzová (Botrytis), parůžkatá (flaccida), kyselá (acetosa), jedlová (abietina), lošák rezavý (ferrugineum), veliký (compactum a ryšavý (rufescens), žampion převzácný (perrara), ozdobný (comtula), lesní (silvatika), penízovka ocasatá (C. macroura), růžová (rosella), smačklá (compressa), jarní (rhizophora), strmělka (Clitocybe), aromatická (ditopus), vyhloubená (incilis), laločnatá (lobata), hladká (splendens), anýzka (odora), choroš rezavý (Pol. ferruginosus) a smolonohý (picipes), který vypadá jako stroček nebo strmělka, bránovitka lošáková (Irpex hydniformis).

Z čirůvek: zobanitá (rostratum) hořká (acerbum), špinavá (sordidum) atd. Kořenovec letní (Rhizopogon aestivus, měchář písečný (Pisolithus arenarius), štítovka plyšová (Pluteus praestabilis).

Kromě prázdnin na jednotlivých výletech nalezeny: 20. dubna: Hvězdice mnohopramenná, brvitá, smrková, ohnivec zimní (Sarcoscypha hyemalis). 9. června: Loupavka mřežovitá (Hysterangium clathroides), choroš brvitý (Pol. ciliatus). 17. října: čirůvka modřínová (Tricholoma psammopus) a ještě asi 45 druhů hub, které byly vystaveny v reálce v Praze VII. ještě v listopadu.

KRATŠÍ SDĚLENÍ.

Konservování hub. *Dr. BODINUS* z Bielefeldu doporučuje v časopise „Zeitschrift für Pilzkunde" 1927, pag. 94. ku konservování hub k účelům vědeckým látku zvanou Nipagin-M, kterou vyrábí chemická továrna J. Penner, A. G., Berlin-Schöneberg. V podstatě jest to p-metylester kyseliny oxybenzoové, látka to, která v neutrálním vodním roztoku má dostatečné konservační účinky. Jest to bílý prášek, neomezené trvanlivosti, tající při 123—124° C. Stačí vzíti 2 g Nipaginu-M na 1 l teplé vody a do ochlazeného roztoku (na 20—25° C) vložiti pak dobře očištěné houby. V této tekutině plodnice prý nemění barvu ani tvar. *Pilát.*

Rod Elaphomyces podobně jako i některé jiné rody Tuberaceí jest pozoruhodným se stanoviska biologického. Jest to u těchto hub podzemních známá symbiosa s lesními stromy, úzké soužití dvou organismů přece tak různých, z nichž jeden druhému neuškodí, nýbrž naopak poskytuje něco ze svých produktů k lepšímu růstu. Jelenky však také docházejí obliby u lesní zvěře, která v době, kdy zrají, vyhrabává plodnice a požírá je. To jest sice známo dostatečně, ale nikde není zmínky o tom, jakým způsobem to činí. O letošních Velikonocích pozoroval jsem to v borových lesích na Budějovicku ve Zlivi. V celém velikém komplexu lesním nalezl jsem roztrouseně pod stromy v různých vzdálenostech od sebe nálevkovité jamky asi 1 dm hluboké a tolikéž i v průměru. Na dně těchto jamek pak byly úplně zřetelné otisky plodnic jelenky, jak ji odtud zvíře vyhrabalo a zbytky namnoze ležely kolem. Často také a to zvláště plodnice přezrálé byly na dně jamek netknuty. Příliš zralých plodnic zvěř nepožírá, neboť ty leží roztrouseně po okolí. V každém případě musíme se obdivovati ostrému čichu zvířat, neboť

země není v okolí snad celá rozhrabaná, jak bychom se mohli domnívati, nýbrž právě jen na místě prostorově velice omezeném, jak jsem svrchu uvedl; dobře jsem si všiml, že nikde nebylo hrabáno nadarmo, právě tak jako žádná z hub nebyla opominuta. O tom jsem se přesvědčil, když jsem se snažil vyhrabati nějakou plodnici sám, nikdy jsem na blízku nové nenalezl. Z floristického hlediska jest jistě důležitá i ta okolnost, že kromě obyčejné Elaph. cervinus se zde nalézá a to již prvý týden měsíce dubna také málo známá a Velenovským pouze z jednoho místa v Čechách dosud udávaná Elaph. plicatus, která zde ve velikém množství převládala nad prvou. *Dr. B. Jilek.*

Dva druhy žaludice [Disciseda] na hadcové stepi u Mohelna na Moravě.) Ke konci února t. r. objevil jsem na naší hadcové stepi travnaté (ca 330 m nadmoř. výšky) zajímavou teplomilnou houbičku *Disciseda circumscissa B. et C.*, známou dosud pouze z Českého Středohoří, kde ji sbíral *O. REISSNER* a *J. ŠIMR* (viz „Mykologia", roč. I. str. 28 a roč. II. str. 57 a 125). Sbíral jsem její plodnice sice suché, ale dobře zachovalé na několika místech na vyprahlých stráních k jihu se svahujících ve společnosti Festuca glauca a pseudovina, Genista pilosa, Potentilla arenaria, Veronica spicata, Carex humilis a lišejníků Cladonia rangiformis a furcata, Parmelia molliuscula a j. Je tu dosti hojná.

Asi v téže době objevil jsem zde i druhou žaludici — *Disciseda compacta CZERNJ.*, o jejímžto prvním nálezu v Českém Středohoří zmiňuje se *VELENOVSKÝ* v „Mykologii" roč. III. str. 37 a *B. KLIKA* v roč. V. na str. 13. Tuto žaludici, která je větší (až 2 cm v prům.) a tmavší než předešlá, sbíral jsem u „Antoníčka" na krátkotravnatém (hlavně Festuca pseudovina) náhorním plateau hadcové stepi pastvinné ve výši 380 m n. v. Je zde mnohem vzácnější než předešlá.

Obě tyto houbičky jsou tedy průvodcem ponticko-pannonské stepní květeny jako celá řada jiných: *Tulostoma mammosum MICH., Lycoperdon pusillum BATSCH., L. xerophilum VEL., L. calcareum VEL., L. furfuraceum SCHAEFF., L. spadiceum PERS., Geaster Schmideli VITT., G. asper MICH., G. minimus SCHW.* a *Pustularia macrocalyx RIESS.* var. *coronaria JACQ.*, které tu vesměs rostou.

Rudolf Dvořák, Mohelno.

LITERATURA.

DR. ALB. PILÁT, **Monographie der europäischen Stereaceen.** Hedwigia 1930. 132 stran a 3 fotogr. tab.

Jako úvod slouží kapitoly o morfologii, anatomii a georgr. rozšíření Stereaceí. Pak následuje stať o fylogen. vztazích a systematice této čeledi. V hlavní systematické části probrány 3 roky: Podoscypha (2 dr.), Stereum (23 dr.), Hymenochaete (8 dr.). Jako nové druhy vůbec popsány zde St. carpaticum Pil., Hym. carpatica Pil. a celá řada variet. Diagnosy jsou velmi podrobné a dokonalé, úplná synonymika a rozšíření v Evropě a v našem státě. U nás chybí r. Podoscypha úplně, r. Stereum zastoupen 20 druhy, r. Hymenochaete 8 druhy. — Zpracování tohoto příbuzenstva jest velice záslužné, poněvadž až posud mnohé druhy byly nedostatečně známy nebo konfundovány, což nejlépe potvrzuje pestrá synonymika. Výhodnou okolností pro studium těchto dřevitých hub jest, že se snadno uschovávají sušené ve sbírkách, takže vždy možno srovnávati originály. — Práce *PILÁTova* dělá čest české vědě a těšíme se na jeho dílo o Polyporaceích které ovšem bude mnohem objemnější. *Velenovský.*

Nástěnný obraz muchomůrky hlízovité (Amanita phalloides) pro školy. V těchto dnech vyjde veliká nástěnná tabule na níž budou vyobrazeny všecky formy této nejnebezpečnější naší jedovaté houby ve všech stadiích vývoje na přirozeném stanovišti. Tabuli tuto nakreslil *F. KALLENBACH*, redaktor časopisu „Zeitschrift für Pilzkunde" za pomoci své choti. Jejich překrásné obrazy hub jsou dobře známy z díla o houbách hřibovitých, která vydává Německá společnost mykologická. Bylo by záhodno, aby tento obraz nalezl pokud možno největšího rozšíření, protože jest nutno poučiti o této houbě pokud možno nejširší kruhy, — hlavně však školní mládež, protože touto houbou otráví se přes 80 % lidí, kteří ročně podlehnou otravám houbami. Cena této tabule ve velikosti 60 x 75 cm jest 6 RM (asi 50 Kč), což jest cena subskripční. Upozorňujeme na tento obraz naše školy obecné i střední co nejvřeleji., neboť jest si přáti, aby znalost této strašné houby stala se majetkem celé veřejnosti. Obraz možno objednati přímo u „Geschäftstelle der Deutschen Gesellschaft für Pilzkunde, Darmstadt, Frankfurterstrasse 57. (Německo). *Pilát.*

BERDE KARL, **Ueber die Fadenpilzflora in Südungarn.** Folia Cryptogamica I., pag. 280—285. Szeged 1928.

Autor podává zprávu o rozšíření hub působících kožní nemoce v okolí Szegedu. Podařilo se mu ve třech stech případech parasitickou houbu bezpečně zjistiti. Určil celkem 17 druhů hub, které v tomto kraji kožní onemocnění působí. Nejvíce rozšířena jest vláknitá houba *Mikroskopoiron Audouini*, ač ještě před rokem 1919, kdy po prvé se objevila v Budapešti, nebyla v Uhrách pozorována. Během několika let rozšířila se však tak značně, že dnes jest nejhojnějším zjevem. Druhým nejhojnějším druhem jest *Achorion Schänleini*. Rovněž favus byl v jižních Uhrách před válkou vzácným případem, dnes však zastoupen jest mezi kožními onemocněními celými 18 %. Ač obyvatelstvo tohoto kraje zaměstnává se především zemědělstvím, přes to převládají lidské typy hub, zrovna tak jako v průmyslových městech. V přilehlé krajině, avšak na pravém břehu Dunaje, současně studoval tyto houby *SZATHMÁRY*, který naopak zjistil, že v této krajině, rovněž zemědělské, převládají typy animální. *Pilát.*

Monografie Hořovicka a Berounska. Společnou prací učitelstva vydal redakční kruh učitelstva za řízení okresního školního inspektora Jindř. Jůny. Nákladem vlastním. Díl I., II., III. (1928-1929).

Společnou prací učitelstva okresů hořovického a berounského vzniklo monumentální dílo, aby nynější i budoucí generaci ukázalo hospodářské a duševní bohatství obou okresů. Dosud vyšlé 3 díly obsahují popisy přírodního bohatství, dějin výzkumů, kulturních dějin, stati školské, otázky obchodu a průmyslu, národopisu atd. Jednotlivé články jsou namnoze vědecká pojednání, zpracovaná učiteli odborníky. Po stránce přírodovědecké nalezlo dílo nadšených a obětavých pracovníků v jednotlivých odvětvích. Květena *(LOS)*, zvířena *(SYŘIŠTĚ)*, nerostopis a geologie *(LANG)*, vodopis *(LOS)*, podnebí *(CHMÁTAL)*. Velké partie věnovány jsou kryptogamům, jichž význační zástupci rostou na zmíněném území. A byť by to bylo neúplné, přece svědčí o neúnavné píli a rozhledu autorově a snaze, podati stručný nárys přírodního bohatství, jako východisko pro hlubší studium. Houbám je věnován článek (díl I., p. 129-131). Jde zejména o druhy buď nové nebo zajímavé, popsané a sbírané v tomto území *VELENOVSKÝM, KAVINOU, KLIKOU, HILITZERem.* - Učitelstvu okresů hořovického a berounského k záslužné práci můžeme gratulovati a jen si přejeme, aby tak zářící příklad našel i jinde následovníků.

Cejp.

Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k Velikému Ottovu Slovníku naučnému Redakci vede univ. profesor Dr. *B. NĚMEC*. Dílu prvého svazek prvý. J. Otto, Praha, 1930. V polokožené vazbě Kč 300 -. Ze šesti proponovaných svazků (tří dílů) nového Ottova Slovníku vyšel první polosvazek. Na 702 stránkách tohoto prvního polosvazku je asi 100.000 řádek, hesla od A až do Božovic (asi 8.000 hesel). Nová encyklopedie vzniká spoluprací více nežli 200 odborníků. Množství hesel označovaných v prvním svazku hvězdičkou (nová hesla) ukazuje jak pečlivě byl sledován pokrok a co nové práce je zde zregistrováno. Je přirozeno, že vedle techniky hlavně přírodní vědy všech oborů jsou v nových heslech nejvíce zastoupeny. Při všech přírodních vědách je podrobně respektována i stránka praktická (na př. Botanické složení luk). K mykologii mají z prvního polosvazku největší vztah hesla Bakterie, Bakteriologie a jiná sem spadající hesla. Bakterie dusíkaté je nové heslo, jež nebylo ve starém slovníku; spolu s bakteriemi purpurovými je jim věnováno více než 1 stránka textu (doc. dr. *J. KOŘÍNEK*). Skoro stránka je věnována objevu bakteriofága, který je možno právem označiti za vědeckou sensaci, *(J. KOŘÍNEK)*. O pokrocích Bakteriologie píše prof. dr. *J. HONL*. Menší hesla, patřící k tomuto oboru zpracoval *Dr. Z. KOBZA, Dr. J. SMOLÁK, Dr. J. ZRŮNEK*, (celkem 5 stránek, 1 obr., 1 barevná tabulka). *S. P.*

GRAFICKÉ ZÁVODY V. & A. JANATA V NOVÉM BYDŽOVĚ

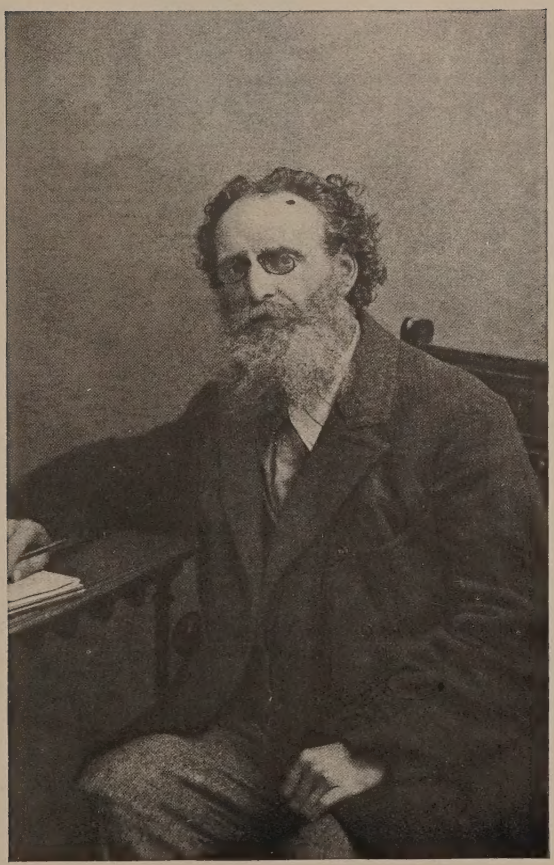

JAN BEZDĚK

** 1858 — † 1915*